

Nincs Pusztina békerítve...

Ünnepek és hétköznapok Moldvában

2 CD

A hagyományos világban a folklór különböző műfajai az élet részei voltak, természetes módon tartoztak hozzá mind az ünnepek, mind a hétköznapok világához. A jelen kiadvány egy moldvai csángó falu, a Tázló menti Pusztina hagyományos életvilágát idézi fel több jellegzetes folklórműfaj megszólaltatásával.

A folklóralkotásokat a szerkesztők nem a folklorisztikai műfajok szerint csoportosították, hanem funkcióiknak megfelelően az egyházi év nagy ünnepeikre (advent, karácsony, farsang, nagyböjt, húsvét, évközi idő, őszi halottkultusz) igyekeztek őket kapcsolni, és ebben a szerkezetben helyezték el az emberélet nagy fordulóihoz (születés, lakodalm, halál) és hétköznapjaihoz (gyermekgondozás, gyógyítás, katonáskodás, párvalasztás, halottkultusz, mindennapi imavezetés stb.) kötődő folklórszövegeket, dallamokat is, arra gondolva, hogy a hagyományos világban az élet nagy eseményei is egy olyan keretbe illeszkedtek, aminek rendjét mindenekelőtt az egyházi év szabta meg. Az esztendő különböző ünnepeiben emlékezés történt a keresztény ember életét meghatározó szent bibliai előidőre, és ehhez az időtagoláshoz az egyéni és közösségi élet egészen természetes módon alkalmazkodott. A megszentelt időkeretben rendelt ideje volt mindennek: az imavezetésnek és a munkának, az életörömet kifejező mulatozásnak és a halottakra való emlékezésnek. Az ember hajdan együtt élt a kozmosszal, a benne nap mint nap, sőt minden pillanatban megmutató Szenttel.

Ezt a már Moldvában is eltűnőfélben lévő életvilágot két nagytudású, kivételes memóriával és egyszerűen különleges előadói tehetséggel is rendelkező pusztinai asszony – *László Józsefné Kis Erzsébet (szül. 1935.) és özv. László Istvánné Laczkó György Katalin (szül. 1931.)* – közvetítésével ismerjük meg, akik szülőfalujuk gazdag népi kultúrájának különféle műfajait tolmácsolják a legnagyobb hitelességgel. A két CD-n a népi vallásosság különböző műfajai, az ünnepi népszokásokhoz és az emberélet fordulóihoz kapcsolódó rítusköltészet szövegei és dallamai, a népi líra kivételes szépségű alkotásai, balladák és prózai epikus történetek követik egymást a szerkesztők által meghatározott keretben. Az elhangzó folklóralkotások egy része még ma is él Pusztina közösségi kultúrájában, más részük azonban már csak a passzív emlékezetből hívható elő, és lassan a moldvai csángók között is feledésbe merül.

A moldvai csángók *egyházi énekköltészet*e a középkor vallásgyakorlatában gyökerezik. A magyar nyelvű ének- és imaszövegek kíséretében előadott *gregorián dallamok* mellett („Az Úr angyala...” – I:1., Mi atyánk – II:20.) a csángó népi kultúrában a latin nyelvű gregorián miseénekei (Kyrie – II:26.) is felbukkanak. Ezek a gregorián énekek a középkori európai kulturális örökség értékes részét képezik.

Az esztendő nagy ünnepeihez és az emberélet fordulóihoz kapcsolódó moldvai csángó vallásos énekköltészet nagyrészt Kájoni János Cationale Catholicum című 17. századi, először 1676-ban kiadott, majd Csik-somlyón többször is megjelentetett gyűjteményén alapszik. Moldvában főleg a harmadik, 1805-ös kiadás kötetei terjedtek el, és ezek döntő hatással voltak nemcsak a csángók vallásos életére, hanem jelentős mér-

tékben ennek a vaskos könyvnek tulajdonítható a magyar nyelv és etnikai identitás fennmaradása is a Kárpátokon túli területen. A jelen kiadvány két *karácsonyi éneke* („Mennyből az angyal...” – I:2., „Csordapásztorok...” – I:3.) a Kájoni-gyűjteményből származik, melyeket karácsonykor rendszerint ritmikus *köszöntő-versek*, ún. „adánlások” (I:2.) kíséretében énekeltek a moldvai csángó házak ajtóit, ablakai előtt. A *nagyböjti és húsvéti idő vallásos népeinkéi* között ugyancsak gyakoriak voltak a Kájoni-énekek („Feltámadt Krisztus ez napon...” – I:28.), de ez a költészeti hagyomány más, a hivatalos egyház által el nem ismert apokrif forrásokból is táplálkozott. Például a „Lehullott a Jézus vére...” kezdetű nagyböjti ének (I:26.) középkori eredetű archaikus imamotívumokat tartalmaz (a keresztfáról lecsöppenő krisztusi vér Grál-motívuma, a keresztfá mint arbor vitae stb.), de nem található meg egyik régi egyházi énekeskönyvünkben sem. Valószínűleg valóságos ponyvák révén terjedt el, ezért Moldvában elég ritkának számít, az ún. „aranyimjáték” („Virágsozombatod este...” – I:25.) énekszövege, melyben Krisztus a nagyhét kezdetén édesanyjának előre megjósolja a nagyhét napjainak fő eseményeit, majd mennybenetele történetét. A moldvai csángók régi *halottas énekei* csaknem kivétel nélkül Kájoni gyűjteményéből származnak, ezek közül az „Ó, életem végórája, rajtunk a halál kaszája...” kezdetű, általánosan elterjedt ének került be a kiadványba (II:23.) egy halottól való improvizatív, de ritualizált búcsúzószöveg kíséretében („Anyám, édesanyám, megbocsásson...” – II:25.)

Az imavégzés a moldvai csángók körében nemcsak a szent idő kiemelt pillanataihoz kapcsolódik, hanem a mindennapoknak, például a munkavégzésnek is része. A „Szent olvasót imádkoztunk...” kezdetű *imafelajánlás* (II:24.) a rózsafüzér elmondása után hangzik el. Az „olvasómondás” a halott melletti virasztás kötelező rítusa, de a rózsafüzér végzésére gyakorlatilag bármilyen élethelyzetben sor kerülhet.

Az egyházi ellenőrzés alatt nem álló, templomi közösségi gyakorlatban nem élő, *archaikus népi imádságok* az egyéni imavégzés során, esetleg halottvirasztóban hangzanak el, rendszerint ugyancsak fűzészerűen („Mennysországbán csegetének...” – I:4., „Én felkelék szép piros hajnalba...” – I:24., „Názáreti Jézus Krisztusunk...” – I:27.). A népi imádságok látomásos képei a krisztusi szenvedéstörténetet idézik, és az imitatio Christi fejében az imaszövegek befolyózó záradékai kilátásba helyezik a mennyei kapuk megnyitását, azaz a lélek üdvözülését. Az este végzett, védekező-bajelhárító imaszövegek („Én lefekszem én ágyamba...” – II:21.) a rettegett Gonosz mágikus távoltartását szolgálják. A képi tartalom mellett az archaikus népi ima műfajának középkori eredetére és a valamikori közösségi használatra utal az a tény is, hogy ezeknek az imádságoknak énekelte változatai is fennmaradtak. Ilyen például az „Én felköttem jó regvel hajnalba...” kezdetű imaszöveg (I:5.), amely egykor Moldva-szerte karácsonyi kántálóénekként is használatos volt.

Az embert és állatot megrontó, a föld termését pusztító viharral fenyegető Gonosz távoltartását, illetve eltávolítását szolgálják az egyház által egyenesen tiltott *ráolvasó imádságok*, melyeket *mágikus hiedelmencselekmények* kíséretében végeznek azok, akik ismerik ezeket a titokzatos szövegeket és eljárásokat. Pusztinában ezek közé a gyógyító specialisták közé tartozik László Istvánné Laczkó Katalin is, aki a Jóisten, a Szűzanya és a szentek segítségét is igénybe véve el tudja inteni a „nagyidőt” (I:7.), tud őnt önteni az ijedség gyógyítása céljából (II:9.), mellbetegségek esetén „olvas” „hircelés” ellen (II:17.), a pusztá havasokra küldi

el a lázas állapotot, fejfájást okozó gonosz „igizet” (II:19.), a „gelka” elpusztításával meggyógyítja a torokfájást (II:19.) és visszavarázsolja a boszorkányok által elvitt tehéntejet (II:12.).

Félig-meddig mesének, félig meddig igaznak számítanak azok a gyakran tréfás **eredetmondák**, amelyek a létező világ dolgoit, az emberi együttélés törvényeit a bibliai szent előidőben földön járó istenségektől, legtöbbször Krisztustól és Szent Pétertől, származtatják (A restes legény és a serény leány – I:15., „Krisztus kontraktot kötött az ördögvel...” – II:22.) Az ostoba emberekről szóló **tréfás mesék** („Egy asszonnak vót egy parasztocska fia...” – I:10., „Volt egy ember, felment a fára...” – II:3.) képtelen helyzetekről, váratlan és furcsa eseményekről szólnak, és valaha a téli esték „guzsalyasainak” kedvelt szórakoztató történetei voltak.

A hagyományos világban a bójti időszakokon kívüli közösségi összejövetelek során a népi líra különböző műfajai (szelimi dalok, keservesek, katonadalok, bújdósóénekek, altatódalok stb.) hangzottak el, de ezek a **népdalok** voltaképpen csak lazán kötődtek közösségi alkalmakhoz, egyéni használatban az egyházi év bármelyik időszakában elhangozhattak. A kiadvány 13 pusztinai népdala (I: 8., 12., 13., 21., 22., 23., II: 1., 4., 6., 7., 14., 16., 18.) alapján is fogalmat alkothatunk a hagyományos világ népdalkincsének gazdagságáról és esztétikai szépségéről. A moldvai csángók **balladaköltészetét** a kiadványon *A megölt havasi pásztor és Az esküvőre hazatérő kedves* balladatípusai („Ne, hol etetgeti szép fehér pekurát...” – II:10., „A kert fenekibe egy körtefa alatt...” – I:20.), a **síratóének** műfaját pedig egy menyasszonysírató képviseli („Mámámé, megbocsáss, ha valamit vétettem...” – I:17.) A honfoglalás kori hiedelemvilágban gyökerező, recitált hangon, kizárólag nők által előadott síratóének műfaja ma már csak az egészen archaikus néprajzi tájegységekben él.

A két pusztinai asszony által megszólaltatott gazdag szövegfolklórt szervesen egészítik ki a legjellegzetesebb moldvai **csángó táncok** (Öves, Kezes, Vert kezes, Szerba, Burledeánka, Korobjászka, Virágtánc, Kecskés, Kettős, Ruszászka stb.) hangszeres zenéje (I:6., 9., 11., 14., 18., 19.; II: 2., 5., 9., 13., 15). A zenekar hegedűse, a Pusztina melletti kis faluból, Ripáról származó **Bogdan Toader (szül. 1923.)** fél évszázad óta a pusztinai lakodalmak és egyéb táncalkalmak kedvelt prímása, akit két másik moldvai zenész, a rádoiaiai **Păun Vasile (szül. 1937.)** és a somskai származású **Benke Agoston Félix (szül. 1974.)** kísér egyéb régi csángó hangszeren (koboz, dob). Az énekes asszonyok és a zenekar összetartozását, kultúrájuk közös voltát jelzi az is, hogy van olyan táncdallam is, amely **csujjogatások** (Moldvában: „rikójtózasok”, „ihantások”) kíséretében került rögzítésre (I:18.). Ezek a csángó táncok többnyire közösségi jellegű kör- vagy láncdallamok, esetleg kötött szerkezetű páros táncok, jobbára román eredetűek, és formakészletüket tekintve is alapvetően eltérnek a Kárpát-medencén belüli magyar táncoktól. A moldvai táncművészetet ugyancsak archaikus vonások, például a középkorias kollektívitás jellemzik. Hangszeres dallamok olykor nemcsak közösségi tánczeneként hanem bizonyos **népszokások rituális kísérezenejeként** is elhangzanak. A kiadványon ezt példázza egy lakodalmi nyírásabúcsúztató (I:16) és az újévi maszkos állatalakoskodó táncos kecskejáték (kapra) állandó kíséző dallama (I:6).

László Katalin

(László Istvánné Lackó György Katalin)

1931. június 25-én született Pusztinán. Öten voltak testvérek, ma már csak hárman élnek. 1950-ben 19 évesen ment férjhez, öt gyermeke közül ketőt elveszített. Édesanyjától tanult énekelni.

„Pusztinai édesapám és édesanyám es. Ott születtem. S azt azutántól éltünk ott, ahogy lehetett. El munkálni nem mentünk, mint most más országokba. Ott a faluba a földvel dolgoztunk, s állatokat tartottunk. S akkor dolgoztunk másnak es, fontunk, mentiünk kapálni, nyáron szőlősökbe, megfizettek, s abból élődünk. Akkor a világ olyan volt... Énekelni úgy tanoltunk, hogy napestig mentiünk a mezőre. Őszvel a pujt bégyűjtöttük, s akkor este alhatnánk volt, nem tudtuk azt a pujt tisztítsuk ki, édesanyám mondta, hogy: »Ne feküdjetek le, ha nem feküsztok le, akkor mondatk egy mesét, vaj még énekelek egyet, csak segítetek!« S akkor ő elmondott egy mesét s énekelt. Aztán mentiünk guzsalyasba. Mikor akkorát nőttünk 12 évesen vaj 10 évesen indultunk meg guzsalyasba. Vaj tizenketten összegyűltünk, aztán egyik este mentiünk egyikhez, más este másikhoz. Akkor ott fontunk, akkor ott énekelünk, s egy kicsikét táncoltunk. Fűtük s jártuk. A legények tudtak muzsikálni flótával s furulyával. Tudták a hangokat, s mi tanultunk táncolni. Egy rendet fontunk, s raktuk le. Kellett dolgot mutitsunk, mikor hazamentünk... Édesapám után négy leányka és egy fiú maradt, mikor meghalt, nevelte édesanyám a gyermekeket fránk nélkül, elég kénos volt. De olyan volt a világ. S eltölt úgy es. El kell telni minden napnak, ha rosszul, ha jól. Este lett, ha egyszer kivirjadott.”

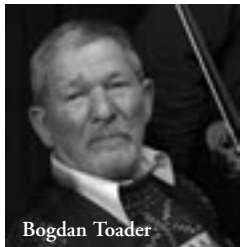
László Erzsébet

(László Józsefné Kis Erzsébet)

1935. március 19-én született Pusztinán. Ketten vannak testvérek. 1954-ben, 19 évesen ment férjhez, egy leány- és két fiúgyermeknek adott életet. Édesapjától és nagyszüleitől tanult énekelni. Leá-

nya, Nyisztor Ilona pedig tőle, aki a Románia területén élő moldvai csángómagyarok talán egyik legismertebb énekese.

„Pusztinai lakos vagyok, otthon születtem Pusztinában’. Amikor férjhez mentem a 19-et töltöttem. Tanoltam énekelni az édesapámtól s a nagymámától. Az édesanyám és szépen énekelt erőst, de az édesapámtól többet tanoltam. Kinek milyen hangot adott az Isten. Volt egy testvérem, 8 esztendőre született utánam. Marhát tartottak édesapámék, akkor én kellett menjek a marhákkal, mert nem volt ki öríjze a marhákat, mer’ ők kellett menjenek kapálni. Nekem kellett menni, mert a húgom kicsike volt. Addig aztán ott annyit énekeltem a marhák mellett... Téli édesanyám szőtt, én fontam, édesapám csinyálta az orsót, s énekelte a szentes énekeket, imádságokat. Aztán mentünk guzsalyasba s gyűlésbe, ljányok összegyűltünk, s akkor énekeltek az énekeket sokat. Ott tanultunk meg táncolni s játszódtunk es többnyire. Asszonyok es eljártak, vittük tekenyöbe a bubákat. Rengettük a lábunkkal, s fontunk. Csak mi jártunk, a mostaniak nem járnak, az sem jár, aki otthon van es. Elmennek más országokba, nincsenek hon, kinek tanítsd meg?”

Bogdan Toader

Păun Vasile

Benke Ágoston Félix

THE FOLKLORE OF HUNGARIAN MOLDAVIA'S CELEBRATIONS AND EVERYDAY LIFE

In the traditional world, the various genres of folklore were part of life; they were a natural part of the celebrations as well as everyday life. By presenting several characteristic genres of the local folklore, this recording recalls the traditional life of the Moldavian Csángó village of **Pusztina** [Pustiana] situated on the Tázló [Tazlau] River in Eastern Romania.

Rather than grouping the material here according to folkloristic genres, the traditional texts and songs are presented according to their function in the larger circle of yearly religious celebrations (Advent, Christmas, Carnival, Lent, Easter, in between times, Autumn customs related to death). Within that framework, the editors of these recordings have strived to connect the traditional texts and songs to the main rites of passage in human life (birth, marriage, death) and to everyday life (childcare, healing, military service, courtship, customs related to the dead, everyday prayer, etc), with the thought that in this traditional culture, the main events of life are also organized primarily according to the religious year. The various celebrations during the year were times for remembering back to the biblical times that determined Christian life, and the events in personal and social life adapted to this sequence of events in a completely natural way. In the religious time frame, there was a time for everything: for praying and for work, for events expressing joy in life, and for remembering the dead. Long ago man lived together with the cosmos and within it day to day, and with the Saint present even in every moment.

Two women from Pusztina with extraordinary knowledge, memory and amazing performing talent; **Mrs. József László (born: Erzsébet Kis, 1935) and Widow Mrs István László (born: Katalin Láczkó György, 1931)** relay to us some of the oral traditions that are already disappearing in Moldavia. These two women unaffectedly render the rich folk culture of their native village in the greatest authenticity. On these two CDs the various genres of religious folk life, the melodies and texts of the ritual poetry related to the holidays and celebrations of traditional life, the extraordinarily beautiful examples of folk lyrical poetry, ballads and epic prose are presented in the sequence and framework chosen by the editors of this recording. Some of the 'folklore creations' heard here are still alive today in Pusztina's community culture, some can only be recalled from passive memory and are gradually disappearing from the culture of the Hungarian Csángó people in Moldavia.

The **religious song prose** of the Moldavian Csángó-s has its roots in the religious practice of the Middle Ages. In addition to the songs and prayer texts in the Hungarian language accompanied by **Gregorian melodies** (cuts: I:1, II:20), Gregorian hymns in Latin (Kyrie – II:26) also appear in Csángó folk culture. These Gregorian songs are a valuable part of European cultural heritage from the Middle Ages.

Much of the Hungarian Moldavian Csángó religious song poetry for the main celebrations of the year and rituals of human life are based on the '*Kájoni János Cantionale Catholicum*' from the 17th Century

(first published in 1676), a collection that was later re-printed several times at the Csíksomlyó Franciscan Monastery [in Eastern Transylvania]. The 3rd printing from 1805 was the main version used in Moldavia and these books had a decisive effect not only on Csángó religious life there, but to a significant degree, these bulky volumes can be attributed with the survival the Hungarian language and ethnic identity in the [predominantly Romanian] area beyond the Carpathians. The two **Christmas songs** (“The angel from the heavens...” - I:2 and “Shepherds of the herd...” - I:3) on this recording come from the Kájoni collection. They were sung along with **greetings** recited in rhythmic verse (I:2) at Christmas outside the doors and windows of Moldavian Csángó homes. Songs from the Kájoni collection were also common amongst the **religious traditional songs for Lent and Easter** (“Christ rose on this day...” - I:28), but this poetic tradition is different; it drew also on apocryphal sources not recognized by the official religion. For example the song for Lent that begins “Jesus’ blood was dripping...” (I:26), contains archaic prayer motifs with origins from the Middle Ages (Christ’s blood dripping from the cross is a Holy Grail motif, the cross as *‘arbor vitae’*, etc) though cannot be found in any of the old religious hymnals. They probably spread through inexpensive religious paperback books, which is why in Moldavia the song text (I:25) is rather rare (wherein Christ talks to his mother at the beginning of ‘the big week’ predicting the week’s main events and the story of passage into heaven). The Moldavian Csángó **songs for the dead**, almost without exception, are all from the Kájoni collection, amongst them the song beginning with “Oh, my last hour of life, the scythe of death upon us...” (II:23) is a well known song; it appears on this recording accompanied by an improvised, ritual text bidding farewell to the dead (“Mother, forgive me...” – II:25).

Amongst the Moldavian Csángó-s, prayers are connected not only to the eminent holy times, but also to everyday - prayers are, for example, a part of work. The **offeratory prayer** that begins, “*Szent olvasót imádkoztunk...*” (II:24), is said after the rosary and is also a compulsory ritual during the vigil sitting with the dead (before burial), but in practice it is used after finishing the rosary, for any life situation.

Archaic folk prayers no longer alive in congregational church practice, are, however, heard in personal prayers, or perhaps during vigil next to the dead, usually linked together in sets (“The bells of heaven...” - I:4, “I arise at beautiful red dawn...” - I:24, “Our Jesus of Nazareth...” - I:27.) The visionary pictorial folk prayers refer to the story of Christ’s suffering and in the finishing clauses of the prayers, the head of “imitatio Christi” refers to the promise of the gates of heaven opening, that is, the spirit’s salvation. The prayer texts for protection and preventing harm (“I lay down in my bed...” – II:21) serve to magically keep the feared Evil away. In addition to the pictorial content of this archaic folk prayer genre, its origins from the Middle Ages and former use in congregation, are also indicated by the fact that sung versions of these prayers have survived. For example, the prayer text in cut number I:5 (“I arose one good morning at dawn...”) was at one time used throughout [Hungarian] Moldavia also as a Christmas carol.

The incantation prayers, though strictly prohibited by the church, serve to cast spells on people or animals and ward off or keep away evil causing storms that threaten crops. These **spell prayers** along with

magical incantations are carried out by those that know the secret texts and treatments. In Pusztina, Mrs. Katalin László is one of those specialists in healing, who, summoning also the help of God, the Virgin Mother and the Saints is able to ward off bad weather (I:7), pour tin as a cure for fear (II:9), 'read' against chest colds and lung problems (II:17), send the evil spell causing fever and headaches off to the bare snowy peaks (II:19), cure sorethroats (II:19) and re-conjure up cows milk that has been dried up by witches (II:12).

The often humorous **myths of origin** are considered to be half tale and half truth. Most of them deal with matters of the existing world and laws of human beings living together. They are considered to have originated in early biblical times when helpers of the gods, most times Christ and Saint Peter walked the earth ("The lazy boy and the industrious girl" – I:15, "Christ made a contract with the devil..." – II:22). There are also humorous **tales** about stubborn people ("A woman had a boorish son..." I:10, "The man who went up the tree..." II:3), unimaginable situations, or unexpected and strange events. At one time, these stories were the favorite entertainment at spinning parties on winter evenings.

In the traditional world, the various genres of folk lyrical poetry (love songs, laments, soldiers songs, out-law songs, lullabies, etc) were heard at social gatherings that occurred outside of the lenten season. However, these **traditional folk songs** were actually only loosely connected the social events; they were heard for personal use at any time during the religious year. The thirteen traditional songs from Pusztina on this CD (I:8, 12, 13, 21,22, 23; and II:1, 4, 6, 7, 14, 16,18) give an idea of the richness and esthetic beauty of the world of traditional folk songs. Cuts I:20 ("Ne, hol etetgeti szép fehér pekurár...") and II:10 ("A kert fenekibe egy körtefa alatt...") on this recording are examples of the 'murdered mountain shepherd' and 'beloved coming home for the wedding' type of Moldavian Csángó **ballad poetry**. The **mourning-wailing song** genre is represented with cut I:17 – which is used for the bride bidding farewell to her parents. The mourning or wailing song genre performed exclusively by women in a recitative voice comes from the end of the 9th Century and the world of beliefs of the original magyar tribes arriving in the Carpathian basin at that time. Nowadays this genre is only alive in extremely archaic folkloric areas.

The rich folklore of the texts of these two women from Pusztina is rounded out organically with instrumental music for the most characteristic Moldavian **Csángó dances** (*öves, kezes, vert kezes, szerba, burledeánka, korobjászka, virágtánc, kecskés, kettős, ruszászka*, etc) (I:6, 9, 11,14,18,19; and II:2, 5, 9,13,15). The violin player of the band, **Toader Bogdan**, is from the little village next to Pusztina called Ripa. He is Pusztina's favorite fiddler and has been playing at weddings and other dance events in Pusztina for five decades. Toader Bogdan is accompanied by two other Moldavian musicians; **Păun Vasile** from the village of Radoaia, and **Ágoston Félix Benke** from Somoska – playing an old Moldavian lute-like instrument called '*kobož*' and drum. The common culture and connection between the singing women and the band is indicated in the **rhythmic yells** which accompany the dance tunes on cut I:18 – in Moldavia, such yells are called *rikójtózsások, ibantások*. These Csángó dances are mostly social dances: circle or chain dances or perhaps couple dances of fixed structure of predominantly Romanian origin and which, in light of their forms, differ fun-

damentally from the Hungarian dances of the Carpathian Basin. The Moldavian dance culture also has archaic features from the Middle Ages, for example the aspect of collectivity. The instrumental melodies are used not only for social dance music but also serve as ritual music accompanying certain folk customs. Examples on this recording are the farewell tune used during the wedding (I:16) and the ongoing melody accompanying the masked New Year's animal mummery goat dance game (I:6).

Vilmos Tánzos

Katalin László

(Mrs István László, born Katalin Láczkó György)

Born in Pusztina on June 25th, 1931. One of five children, today only three of which are still alive. She got married in 1950 at the age of 19, of her five children, she lost two one. She learned to sing from her mother.

“There in the village we worked on the land and raised animals...we learned to sing going to the fields from dawn to til dusk...then when we got to be about 10 or 12 years old, we went to the spinning parties at each other's houses...we sang while we spun, then danced a bit...” [Excerpt. S.F]

Erzsébet László

(Mrs. József László, born Erzsébet Kis)

Born in Pusztina on March 19. One of two children. She got married in 1954 at the age of 19 and had one daughter and two sons. She learned to sing from her father and grandparents. Her daughter, Ilona Nyisztor, who learned from to sing from [Erzse László], is perhaps one of the most well-known Moldavian Hungarian Csángó singers still living in Romania.

“My mother also sang really beautifully, but I learned more from my father...my parents kept cows, and I had to take the cows out. No one else could watch them, because everyone else had to hoe...I sang so much out there with the cows...in the winter my mother wove, I spun and my father... sang the holy songs, the prayers. Then we went to the spinning parties.....where we got together and sang a lot....Only we went, nowadays they don't go, even those that are still here. They go off to other countries.....who is left to teach?” [Excerpt. S.F]

1. CD

1. „Az Úr angyala...”

Az Úr angyala köszönté a szép Szűz Máriát,
És a méhibe fogadá az ő áldott, Szent Fiát.
Üdvözlégy Mária, kegyelemvel teljes,
zÚr vagyon teveled.
Áldott vagy te az asszonyok között,
És áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus.
Asszonyunk Szűz Mária, Istennek Szent Anyja,
Imádkozjál értünk bűnösökért,
Most és halálunknak órájánd, ámen.

Én az Úr szolgáló lánnya vagyok,
Legyen nekem a Tè igéd szerint.
Üdvözlégy Mária, malasztval vagy teljes,
Az Úr van teveled.
Áldott vagy te az asszonyok között,
És áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus.
Asszonyunk Szűz Mária, Istennek Szent Anyja,
Imádkozjál értünk bűnösökért,
Most és halálunknak órájánd, ámen.

És az Ige testté lett,
És mi közöttünk lakodzik,
Üdvözlégy Mária, malasztval vagy teljes,
Az Úr van teveled.
Áldott vagy te az asszonyok között,
És áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus.
Asszonyunk Szűz Mária, Istennek Szent Anyja,
Imádkozjál értünk bűnösökért,
Most és halálunknak órájánd, ámen.

2. „Mennyből az angyal...”

Mennyből az angyal lejött hozzátok, pásztorok,
pásztorok,
Hogy Betlehembe sietve/ menjünk, lássátok,
lássátok.

Istennek Fia, aki született jászolyba, jászolyba,
Ő leszen néktek Üdvéztőtök valóba, valóba.

Mellette vagyon az édesanyja Mária, Mária,
Barmok közt fekszik, szénáná/ aluszik Szent Fia.
Barmok közt fekszik, szénáná/ aluszik Szent Fia.

El es mennének azjándékokkal azonnal, azonnal,
Szép ajándékot visznek magikval, Jézusnak.
Szép ajándékot visznek magikval, Jézusnak.

Visszatérének az hazájikba nagy vígand, nagy vígand,
Ezt a nagy titkot mindennek mondják nagy bátran.
Ezt a nagy titkot mindennek mondják nagy bátran.

*Ó, emberi nemzet, készülj a vígasságra,
mert eljött a Jézus szegény szállására.
Tisztítsd ki a házadat, hívj bé őket,
vigyék a lelket boldog mennyországba.
Szállásikra adjon az Isten!*

3. „Csordapásztorok...”

Csordapásztorok *mi*zdőn Betlehembe
Csordát őrzének éjjel a mezőbe, éjjel a mezőbe.

Isten angyalai jövének melléjük
És nagy félelemmel telék meg ők szüvik, telék meg ők
szüvik.

Örömet mondok néktek, ne féljetek,
Mert most megszületett tük Üdvezítőtök, tük
Üdvezítőtök

Menjetek el bé gyorsan*d* a városba,
Ott megtaláljátok Jézust a jászolyba, Jézust a jászolyba.

El es indulának és el es jutának,
A Szűz Máriának jó napot mondanak, jó napot
mondának.

Jó napot, jó napot, Anyánk Szűz Mária,
Ki világra hoztad világ Megváltóját, világ Megváltóját.

Serkenj fel, fiam, pásztorok eljöttek,
Téged dicsérjenek, mennynek és a földnek, Teremtő
Szent Ura.

5. „Én felköttem jó regvel hajnalba...”

Én felköttem jó regvel hajnalba,
Kimentem az ajtóm elejibe.

Kimosdódtam minden bűneimtől,
Megkendőzém arany kendezővel.

Feltekintek nagy magos mennyekbe,
Nyitva látom mennyország kapuját.

Nyitva látom mennyország kapuját,
Azon belül mennyország ajtóját.

Azon fejjel egy rengő bölcsoéskét,
Ottan*d* álla Anyánk Szűz Mária.

A lábával rengetgeti vala,
A szájával mondogatá vala:

Aludjál, aludjál, Istennek Báránya,
Mert Te jövel világ váltságára.

8. „Ej, de nálunk a faluba’

Ej, de nálunk a faluba’ fapapucsba járnak,
Be szép az a két madarak, akik együtt hálnak.

Fejem, fejem, árva fejem ki ölibe tegyem,
Akár merre forduljak, min’ falat találók.

Adsza, babám, a kezedet, sétáljunk egyet,
Mennyünk ki a gyümölcskertbe, szakajsszunk
meggyet.

Ügyelj babám, úgy megügyelj, milyent
szakajsztasz,
Met én egyet szakasztottam, de az olyan volt.

Már én egyet szakasztottam, de az olyan volt,
A szerelem a szívemet körülvette volt.

12. „Menyek az úton lefelé...”

Menyek az úton lefelé,
Menyek az úton lefelé, senki sem mondja gyere bé.

Ajtót nyitok, béeresztek,
Ajtót nyitok, béeresztek, széket adok, leültetek.

Széket adok, leültetek,
Széket adok, leültetek, ágyat vetek, lefektetek.

E jó hajnalba' felébresztek,
E jó hajnalba' felébresztek, csókot adok, s
eleresztek.

Kiküldlek a küskertembe,
Kiküldlek a küskertembe, szedj virágot a kezedbe.

Szedj egy markot, hagyj nekem es,
Szedj egy markot, hagyj nekem es, legyen mit
leszedjek én es.

13. „Kerek a szőlő levele...”

Kerek a szőlő levele, kerek a szőlő levele,
Vártalak, babám, az este, vártalak babám az este.

Hozzám várval el nem jöttél, hozzám várval el
nem jöttél,
Máshoz váratland elmentél, máshoz váratland
elmentél.

Tíz esztendő sem sok üdő, tíz esztendő sem sok
üdő,
Eljő babám az az idő, sírval sétálsz kapum előtt.

Akkor szóllak egyet-kettőt, de azt sem úgy,
mint azelőtt,
Mégfogod a kapum fáját, megsíratod a gazdáját.

Úgy elmegyek, meglássátok, úgy elmegyek,
meglássátok,
Soha hírem nem halljátok, soha hírem nem
halljátok.

Mikor hírem meghalljátok, mikor hírem
meghalljátok,
Leveletem olvassátok, leveletem olvassátok.

Patkónyomim vigyázzátok, patkónyomim
vigyázzátok,
Rejabúttok, sirassátok, rejabúttok sirassátok.

17. „Mámámé, megbocsáss, ha valamit vétettem...”

Mámámé, mámámé, megbocsássá valamit
vétettem, mámámé.
Mer én es sokszor meg voltam keseredvel, s a
haragomat kitőtöttem rittad, mámámé.
Mámámnak jó dolgú ljánya, mámámnak jó
szófogadó gyermeke,
Aki kivette a dolgot a kezemből, mámámé, s
megsegített ingemet dolgozni, mámámé.
Mámámé, ettől emerre ki veszi ki a dolgot nekem
a kezemből?

A nagy Istenre kérlek, máámámé, ettől emerre fogadj szót az idegenyeknek es.
Fogadj szót az idegenyeknek es, hallgasd meg őket, máámámé,
Hogy tudj élni, mind a világ, s legyen rendben a világval máámámének leányá.
Mámámé, máámámé, Isten fizesse minden jószágidat,
Mer nem kellett szégyenkedjem mihánnad, máámámé,
Nem öltél meg szófogatatlansággal, máámámé.

18. Tyúktáncoltatás – Gáinâ

Zabot eszik az ökröm, s ha jól lakik békötöm,
S osztán menyek babámhoz, hogy öleljen magához, hujjjuhuhuhu.

Nyírásza után indultunk, s egész vízbe borultunk,
hujjjuhuhuhu.

Vékony cérna, kemény mag, jaj be kevély legény vagy,
Mí haszna, ha kevély vagy, egyszer szolga legény vagy,
hujjjuhuhuhu.

Hosszú feteke retek, barna legényt szeretek,
Azt es azért szeretem, kék a szeme, mint nekem,
Kék a szeme, szökjék ki, ne szeresse mindenki,
hujjjuhuhuhu.

Kerek utca, kicsi ház, benne rózsám mit csinyálsz,
Csinyálgatom magamat, várom a galambomat,
hujjjuhuhuhu.

Azt az anyja sirathassa, mert az Isten nekünk adta,
hujjjuhuhuhu.

Túl a vizen s én innet egy szép legény fenyeget,
Mí haszna ha fenyeget, egyszer ő ott s én innet,
hujjjuhuhuhu.

Kerek utca, kicsi ház, benne rózsám mit csinyálsz,
Csinyáalom a vacsorát, tarka kutya cubokját,
hujjjuhuhuhu.

20. „A kert fenekibe egy körtefa alatt...”

A kert fenekibe egy körtefa alatt,
Péter Ilonával sírnak mind e ketten.
Ilona, Ilona, megyek katonának,
Mégvársz e te ingem három esztendeig?
Mégvárlak, mégvárlak annál több üdeig.
Ilona, Ilona, ha meg nem vársz te ingem,
Ha meg nem vársz te ingem három esztendeig,
Mikor hazajövök apádat s anyádat,
Apádat s anyádat a fejednél kapjam,
A papot s a dejákat a lábodnál kapjam,
Papot s a dejákat a lábodnál kapjam,
Az egész nyámjaidat siratozval kapjam.

21. „Édesanyám, mér' szültél volt...”

Édesanyám, mér' szültél volt,
Édesanyám, mér' szültél volt, mikor rejám
szükség nem volt.

Szüksége volt a császárnak,
Szüksége volt a császárnak, hogy elvigyen
katonának.

Császárkörte jó vadalma,
Császárkörte jó vadalma, árvából lesz jó katona.

Katonának gyöngy a neve,
Katonának gyöngy a neve, be sonyorú az életje.

22. „Hazám, hazám, csendes hazám...”

Hazám, hazám, csendes hazám,
Bárcsak határid láthatnám.
Látom füstjét, de csak elig,
Az ég alatt lengedezdik.

Mind azt mondják, nem a füstje,
Csak az erdő borult ködbe,
Mind azt mondják, nem a füstje,
Csak az erdő borult ködbe.

Bús ebédem, bús vacsorám,
Boldogtalan minden órám.
Bús ebédem, bús vacsorám,
Boldogtalan minden órám.

Nezem a Napot s az eget,
Eszem az árva kenyeret.
Nezem a csillagos eget,
Sírok alatta eleget.

Ezt megmondta édesanyám,
Idegenföld lesz a hazám,
Ezt megmondta édesanyám,
Idegenföld lesz a hazám.

23. „Elment a madárka...”

Elment a madárka idegen országba,
Azt üzente vissza, menjek el én oda.

Nem megyek én oda, idegen országba,
Meggyászolom itten feteke ruhába.

Délig fetekébe, délután fejrbe,
Estefelé fogval gyászos öltözetbe.

Gyűj vissza madárka, üres a galicka,
Mert én adok néked fehér zsemlét enned.

Nem szoktam, nem szoktam fehér zsemlét enni,
Csak szoktam, csak szoktam jó regvel felkelni.

Jó regvel felkelni, harmat vizet inni,
Harmat vizet inni, búza fejet enni.
Harmat vizet inni, jó regvel felkelni.

25. „Virágszombatond este...”

Virágszombatond este Mária Fiát kérdezte,
Jövő hétend mit fogsz tenni, Szent Fiam, mit
fogsz szenvedni?
Virágvásárnapjánd mit fogsz tenni, Szent Fiam
mit fogsz szenvedni,

Akkor, anyám, király leszek, Jeruzsálemba
bémegek.

Még nagyhetfőn mit fogsz tenni, Szent Fiam, mit
fogsz szenvedni?

Akkor, anyám, beteg leszek, a templomba nem
mehetek.

Hát nagykedden mit fogsz tenni, Szent Fiam, mit
fogsz szenvedni?

Akkor, anyám, vándorolok, az utcákon le s fel járok.
Nagyszeredán mit fogsz tenni, Szent Fiam, mit
fogsz szenvedni?

Akkor, anyám, hamis Judás engem harminc pénzért
elád.

Nagycsütörtökön mit fogsz tenni, Szent Fiam, mit
fogsz szenvedni?

Anyám, Gecemányi kertbe' fenn az olajfák
hegyikbe'.

Jézus a Gecemányi kertbe' *fend* az olajfák
hegyikbe',

Térgyend' állva imátkozik, piros vérvél idzadozik.
Nagypénteken mit fogsz tenni, Szent Fiam, mit
fogsz szenvedni?

Akkor, anyám, egy keresztre fel leszek én feszítve.
Te a kereszt alatt leszel, *szent* kezeddél el nem
érhetsz,

Szent kezeddél el nem érhetsz, szűz öledbe le nem
tehetsz.

Nagyszombaton mit fogsz tenni, Szent Fiam, mit
fogsz szenvedni?

Akkor, anyám, koporsómba bészállok a gyászos
sírba.

Húsvét napján mit fogsz tenni, Szent Fiam, mit
fogsz művelni?

Akkor, anyám, feltámadok, mennyországband
uralkodok.

Húsvét után ötven napra, piros pünkösöd hajnalára
Elküldöm a Vígasztalót, a *fejér* színyü galambot.
Pünkösöd után nyolcvan napra,
Nagyboldogasszony napjára,
Felveszlek a mennyországba, a mennyei
boldogságba.

26. „Lehullott a Jézus vére...”

Lehullott a Jézus vére, a *szent keresztfa* tövére,
Drágalátott *szent* testjiből, öt mélységes sebjéből.

De a földön*d* nem maradt, mind piros rózsáé
vállatt,
A *szent angyalok* felszedték, alázatosan tisztelték.

Jézus mondá az angyalnak, vidd fel mennybend'
szent Atyámnak,
Mondd, *hoj* keresztfámról küldtem, fogadja
kedvesen tőlem.

Buruljatok le a földre, a *szent keresztfám* tövére,
Soha el ne felejtsetek, hogy megholtam érettetek.
Értetek halált szenvedtem, mennybend' helyet
készítettem.

28. Feltámadt Krisztus ez napon...”

Feltámadt Krisztus ez napon, álleluja,
Hálád legyen az Istennek.

Hogy az ember örvendejzen, álleluja,
Hálád legyen az Istennek.

2. CD

1. „Pusztinai nagy hegy alatt...”

Pusztinai nagy hegy alatt, pusztinai nagy hegy
alatt,
Egy szép legény kaszál zabot, egy szép legény
kaszál zabot.

Zabot kaszál a lovának, zabot kaszál a lovának,
Szeretőt keres magának, szeretőt keres magának.

Kaszálj zabot, ne vad lencsét, kaszálj zabot, ne vad
lencsét.
Szeress leját ne menyecskét, szeress leját, ne
menyecskét.

Mert én menyecskét szerettem, mert én
menyecskét szerettem,
Világimat elvesztettem, világimat elvesztettem.

Pusztinai nagy hegy alatt, pusztinai nagy hegy
alatt,
Van egy forrás titok alatt, van egy forrás titok
alatt.

Aki abból vizet iszik, aki abból vizet iszik,
Babájától elbúcsúzik, babájától elbúcsúzik.

Már én abból vizet ittam, már én abból vizet
ittam,
A babámtól elbúcsúztam, a babámtól
elbúcsúztam.

Úgy elbúcsúztam szegéntől, úgy elbúcsúztam
szegéntől,
Mint az elmúlt esztendőtlől, mint az elmúlt
esztendőtlől.

4. „Kapum előtt halastó...”

É kapum előtt halastó, jaj de halastó,
Belévesztem szekeresetől lovastól,
Kapum előtt halastó, jaj de halastó,
Belévesztem szekeresetől lovastól.

Gyere, babám, vegyük ki, jaj de vegyük ki,
Ne nezd meg, hogy halastóba elveszni.
Gyere, babám, vegyük ki, jaj de vegyük ki,
Ne nezd meg, hogy halastóba elveszni.

Ide ki a hegytetőn, jaj de hegytetőn,
Integtet a tavaly téli szeretőm,
Ide ki a hegytetőn, jaj de hegytetőn,
Integtet a tavaly téli szeretőm.

Ne integess, ne sóhajts soha ingemet,
Met megetted az én árva szívemet.
Ne integess, ne sóhajts soha ingemet,
Met megetted az én árva szívemet.

Eladom a zsebkendőm, karikagyűrűm,
Kiváltom a legkedvesebb szeretőm.
Eladom a zsebkendőm, karikagyűrűm,
Kiváltom a legkedvesebb szeretőm.

6. „Mikor leján voltam...”

Mikor leján voltam, mikor leján voltam,
Szabad madár voltam, szabad madár voltam.

Ha reggel elmentem, ha reggel elmentem,
Este visszajöttem, este visszajöttem.

Csak anyám azt mondta, csak anyám azt mondta,
Feküdjél le ljánym, feküdjél le ljánym.

Te ljányi ágyadba, te ljányi párnádra,
Nyugodj ki magadat az apád házába.

De mikor férjhez mentem, mikor férjhez mentem,
Fogott madár lettem, fogott madár lettem.

Ha reggel elmentem, hamar visszajöttem,
Még es azt kérdezték, merre voltál ljánym.

Mikor leján voltam, szabad madár voltam,
De mikor férjhez mentem, fogott madár lettem.

7. „Mikor kicsi leján voltam...”

Mikor kicsi leján voltam,
Mikor kicsi leján voltam, zab aratni járogattam.

Markot nem tudtam hajtani,
Markot nem tudtam hajtani, szeretőt tudtam tartani.

E jobb a markot meghajtani,
E jobb a markot meghajtani, mintsább szeretőt tartani.

♫Mégfogott az anyám átka,
Mégfogott az anyám átka, mer nem voltam jó lejánya.

E jó lejánya lettem volna,
E jó lejánya lettem volna, ő meg nem átkozott volna.

Mégfogott az anyám átka,
Hogy ne legyen részem soha, semmi ifijúságimba.

Nincs a jóba, van a rosszba,
Nincs a jóba, van a rosszba, s a holtig való bánatba.

Menj ki, babám, a mezőbe,
Menj ki, babám, a mezőbe, fútasd meg szüved egy szélvel.

Mer most megváltottál tőlem,
Mer most megváltottál tőlem, mer most megváltottál tőlem.

Mer most e jótól megválik,
Mer most e jótól megválik, *h*amilyentől most megválik.

*h*Amilyentől most megválik,
*h*Amilyentől most megválik, olyant nem talál halálíg.

10. „Ne, hol etetgeti szép fehér pekurár...”

Ne, hol etetgeti szép fehér pekurár
Nésztelen sok jóhát, ezer báránkáját.

Ó, a citrom mezejé*n*d s a havas tetején,
A citrom mezején s a havas tetején.

Odatalála három disznyópurkár,
Csak odatalála három disznyópurkár.

Tudod, miért jöttünk, szép fehér pekurár?
Nem tudom, nem tudom, de tük mondjátok
meg.

Hogy ideadod-e néztelen sok juhod,
Nésztelen sok juhod, ezer báránkadót?

Nem adom én oda néztelen sok juhom,
Nésztelen sok juhom, ezer báránkámot.

Ha nem adod ide, mü es fejet veszünk,
Ha nem adod ide, mü es fejet veszünk.

Ha fejem veszitek, temessetek ingem,
A kapum lábához, bárányim jászlához.

Nagyobb furulyámat a fejemhez tegyétek,
Külsőbb furulyámat a lábamhoz tegyétek.

S ahol még elmentek, egy udvar mellett,
Ott nékem es vagyon egy füstös házacskám.

Egy füstös házacskám, s egy öreg mámikám,
Egy füstös házacskám, s egy öreg mámikám.

Tudom, hogy megkérdi, mint vagyok, hogy vagyok,
Mint vagyok, hogy vagyok, mi módulog vagyok.

De tük ne mondjátok, hogy fejem vettétek,
Inkább úgy mondjátok, hogy megházasodtam.

S ahol még elmentek egy szép virágos kert mellett,
Ott nékem es vagyon két lejány testvérem.

Virágot gyomlálnak, ingemet siratnak,
Virágot gyomlálnak, ingemet siratnak.

De tük ne mondjátok, hogy fejem vettétek,
Inkább úgy mondjátok, hogy megházasodtam.

Földnek a zsírjával, Napnak a hűgával,
Földnek a zsírjával, Napnak a hűgával.

14. „Istenem, Istenem, ározd meg a vizet...”

Istenem Istenem ározd meg a vizet,
Ározd meg a vizet, hogy vigyen el ingem.

Apám kapujára, anyám asztalára,
Kérdezzem meg őket, kinek adtak ingem.

Cifra katonának, nagy hegyi tolvajnak,
Ki egyé-kettőé nem szán vért ontani.

Istenem, Istenem úgy meguntam élni,
Jó reggel felkelni, folyóvízre menni.

Folyóvízre menni, véres ruhát mosni,
Véres ruhát mosni, könyveket hullatni.

Ha folyóvíz volnék, sohasem búsúlnék,
Hegyeken-völgyeken lengedezve járnék.

Ahol kisirülnék porondot hajtánék,
Kaszáló rétekben virágot növelnék.

Ahol én elmegyek még a fák es sírnak,
Gyenge ágaikról levelek lehullnak.

Hulljatok levelek, rejtsetek el ingem,
Már az én édesem mást szeret, nem ingem.

16. „Fúdd el nagy szél, fúdd el...”

Fúdd el nagy szél, fúdd el, hosszú útnak porát,
Hosszú útnak porát, kicsi bubám búját.

Lülübe-lülübe likas tekenyőbe,
Likas tekenyőbe, rongyos lepedőbe.

Aludjál, aludjál anyámnak bubája,
Mer' szerelem áltól jöttél a világra.

Olyan szépen aludjál, mind a nyúl a fűbe,
Mind a nyúl a fűbe, halacska a vízbe.

Cserefát égetek, gyermeket rengetek,
Cserefának füstje kihozta könyvem.

Cserefának füstje kihozta könyvem,
Gyermekek sírása szakajszja szívemet.

18. „Fúdd el jó szél, fúdd el...”

Fúdd el jó szél, fúdd el hosszú útnak porát,
Hosszú útnak porát, kicsi gyermek buját.
Hájdáj...

Fúdd bé édesemnek, fúdd bé a kebelibe,
Hogy haljon meg tőle mérges mirigyekkel.
Hájdáj...

Cserefát égetek, gyermeket rengetek,
Cserefának füstje kihozta könyvem.
Hájdáj...

Úgy elkukuljál, mámámnak bubája,
Min' madar az ágon, s a fecske a házon.
Hájdáj...

Úgy elalujjál, mámámnak bubája,
Mind a nyúl a fűbe', kicsi hal a vízbe'.
Hájdáj...

20. Miatyánk

Miatyánk, ki vaj mennyekbe,
Uralkodol mindeneken,
Szenteltessék meg szent neved,
Ég és Föld imádjon Tégedet.
Gyüjjön el a Te országod,
Legyen meg szent akaratod,
Miképpen van mennyekbe',
Legyen itt a Földön*d* es.

Add meg a mü kenyerünköt,
Tápláld testünköt s lelünköt,
Szabadíts meg a gonosztól,
Ments meg örök kárhozattól.
Ne engedj a kísértésbe,
Ne hagyj elveszni vétekel,
Kérünk, Uram, hallgass meg,
Bűneinket bocsásd meg.

23. „Ó, életem vég órája...”

Ó, életem vég órája,
Rajtunk a halál kaszája.
Ó, nincsen itt maradásunk,
Ó, jöjj el számadásunk.
Földből lettünk, s földből élünk,
Föld és porrá esmég leszünk.

Már én többet nem szólhatok,
Panaszimból nem mondhatok.
Csak szentséges Szűz Máriának,
Az árvák vígasztalójának.
Ó, Mária, ó, Mária,
Krisztus Urunk édesanyja.

Már mi most elődbe jöttünk,
Keresztfád előtt köszöntünk.
Mondja minnyájunknak nyelve,
Dicsértessék Jézus neve.
Földből lettünk, s földből élünk,
Föld és porrá esmég leszünk.

Ó, siralom, s ó, fájdalom,
Most a hótakról kell szólnunk.
Mondjunk örök nyugodalmat,
A te szolgáló fiadnak.
Istenem, adj nyugodalmat,
Mennyrországba bójutalmat.

Sok lakóhelyei vannak
A jó Isten országába’.
De nem tudjuk, merre vannak,
Hogy a hótak hol kénlódnak.
Istenem, adj nyugodalmat,
Mennyrországba bójutalmat.

Elérkeztünk e szent helyre,
A szomorú, gyászos kertbe.
Vígasztalást itt nem veszünk,
Könyves szemvel visszamegyünk.
Istenem, adj nyugodalmat,
Mennyrországba bójutalmat.

Hull a föld a koporsómra,
Az utolsó harangszómra.
Földből lettünk, s földből élünk,
Föld és porrá esmég leszünk.
Istenem, adj nyugodalmat,
Mennyrországba bójutalmat.

Nincs Pusztina békerítve...

Ünnepek és hétköznapok Moldvában - 1.

Advent / Advent

1. „Az Úr angyala...” (énekelt ima / *Sung prayer* – L. E.)

Karácsony / Christmas

2. „Mennyből az angyal...” (karácsonyi ének / *Christmas song* – L. K.; ajánlás / *recommendation* – L. K.)
3. „Csordapásztorok...” (karácsonyi ének / *Christmas song* – L. E.)
4. „Mennyországban csengetének...” (archaikus népi ima / *Archaic folk prayer* – L. E.)
5. „Én felköttem jó reggel hajnalba...” (énekelt archaikus népi ima, karácsonyi ének / *Sung archaic folk prayer, christmas song* – L. E.)

Újév / New Years

6. Kecskés – Capra (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V., B. F.)

Téli mulatós, táncos időszak / Winter party and dance season

7. Nagydíó ellen (hiedelemcselekmény / *Incantation* – L. K.)
8. „Ej de nálunk a faluba...” (népdal / *Traditional song* – L. K.)
9. Öves – Brâu (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V., B. F.)
10. „Egy asszonnak vót egy parasztoicska fija...” (tréfás mese / *Tale* – L. K.)
11. Ruzászka – Rusasca (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V., B. F.)
12. „Menyek az úton lefelé...” (népdal / *Traditional song* – L. K.)
13. „Kerek a szőlő levele...” (népdal / *Traditional song* – L. E.)
14. Kettős – Dedoi (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V., B. F.)
15. A restes legény és a serény leány (eredetmonda / *Myth of origin* – L. K.)

Pusztina is not fenced in...

Hungarian Moldavia's celebrations and everyday life - 1

Mennyekző / Wedding

16. Nyírászabúcsúztató – Cânte cul miresei (hangszeres zene / *Instrumental music* – B. T.)
17. „Mámámé, megbocsáss, ha valamit vétettem...” (menyasszonysírató / *Bride's farewell - to her parents* – L. K.)
18. Tyúktáncoltatás – Gáinâ (táncdallam, csujjogatus / *Dance melody, rhythmic yells* – B. T., P. V., B. F., L. E., L. K.)
19. Szerba – Sirba (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V., B. F.)

Katonaének, bujdosó énekek / Soldiers' songs, outlaws' songs

20. „A kert fenekibe egy körtefa alatt...” (katonadal / *Soldiers song* – L. E.)
21. „Édesanyám mér' szültél volt...” (katonadal / *Soldiers song* – L. E.)
22. „Hazám, hazám, csendes hazám...” (bújdosódal / *Outlaw song* – L. E.)
23. „Elment a madárka...” (bújdosódal / *Outlaw song* – L. E.)

Nagyböjt / Lent

24. „Én felkelék szép piros hajnalba...” (archaikus népi imák / *Archaic folk prayer* – L. K.)
25. „Virágszombaton este...” (nagyböjti ének / *Lenten song* – L. E.)
26. „Lehullott a Jézus vére...” (nagyböjti ének / *Lenten song* – L. E.)

Húsvét / Easter

27. „Názáreti Jézus Krisztusunk...” (archaikus népi ima / *Archaic folk prayer* – L. E.)
28. „Feltámadt Krisztus ez napon...” (húsvéti ének / *Easter song* – L. E.)

Teljes játékidő / Total time: 71'46

Nincs Pusztina békerítve...

Ünnepek és hétköznapok Moldvában - 2.

Nyár / Summer

1. „Pusztinai nagy hegy alatt...” (népdal / *Traditional song* – L. E., L. K.)
2. Vert kezes – Hora pe bătută (táncdallam / *Dance music* – B. T., P. V., B. F.)
3. „Volt egy ember, felment a fára...” (tréfás mese / *Tale* – L. K.)
4. „Kapum előtt halastó...” (népdal / *Traditional song* – L. K.)
5. Korobjászka – Corobiasca (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V., B. F.)
6. „Mikor leján voltam...” (keserves / *Lament* – L. E.)
7. „Mikor kicsi lejány voltam...” (keserves / *Lament* – L. K.)
8. Kezes – Hora moldovenească (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V.)
9. Ónöntés (ráolvasás és hiedelemcselekmény / *Spell, incantation* – L. K.)

Ősz / Autumn

10. „Ne, hol etetgeti szép fehér pekurár...” (ballada / *Ballad* – L. E.)
11. Pakulár nótá – Doina ciobanilor (hangszeres dallam / *Instrumental melody* – B. T., P. V.)
12. Tejelvétél (hiedelemcselekmény / *Incantation* – L. K.)
13. Burledeánka – Bârlădeanca (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V., B. F.)
14. „Istenem, Istenem, ározd meg a vizet...” (keserves / *Lament* – L. E.)
15. Virágtánc – Floricica (táncdallam / *Dance melody* – B. T., P. V., B. F.)

Pusztina is not fenced in...

Hungarian Moldavia's celebrations and everyday life - 2

Gyermekek gondozása / Caring for Children

16. „Fúdd el nagy szél, fúdd el...” (altatódal / *Lullaby* – L. E.)
17. Hiricelés ellen (ráolvasás és hiedelemcselekmény / *Spell, incantation* – L. K.)
18. „Fúdd el jó szél, fúdd el...” (altatódal / *Lullaby* – L. K.)
19. Gelka ellen, vízvetés, fejelfúvás (ráolvasás és hiedelemcselekmény / *Spell, incantation* – L. K.)
20. Miatyánk (énekelte ima / *Sung prayer* – L.E.)

Halál / Death

21. „Én lefekszem én ágyamba...” (archaikus népi ima / *Archaic folk prayer* – L. E.)
22. „Krisztus kontráktot kötött az ördögvel...” (eredetmonda / *Myth of origin* – L. K.)
23. „Ó, életem vég órája...” (halottas ének / *Funeral song* – L. E.)
24. „Szent olvasót imádkoztunk...” (imafelajánlás / *Offeratory Prayer* – L. E.)
25. „Anyám, édesanyám, megbocsásson...” (búcsúzás a halottól / *Farewell to the deceased* – L. E.)
26. Kyrie (latin miseének / *Latin song for mass* – L. E.)

Teljes játékidő / Total time: 75'10

Gyűjtötte és szerkesztette / *Collected and edited by:*

NAVRATIL ANDREA, NAGY BERCEL

Tanulmány / *Study:* TÁNCZOS VILMOS

Hangfelvétel / *Recorded by:* ETNOFON HANGSTÚDIÓ

Hangmérnök / *Sound engineer:*

MAZURA JÁNOS, PÉTERDI PÉTER

Fotók / *Photos:* CSOMA GERGELY, KÁSA BÉLA,

FIGULI JUDIT, UJVÁRI GÁBOR

Borítóterv / *Cover design:* BERÁN ISTVÁN

Fordítás / *English translations by:* SUE FOY

Előadók / *Performers:*

LÁSZLÓ KATALIN - ének / *voice*

LÁSZLÓ ERZSÉBET - ének / *voice*

BOGDAN TOADER - hegedű / *violin*

PĂUN VASILE - koboz

BENKE ÁGOSTON FÉLIX - dob / *drum*

ED-CD 079